

Zygmunt Perz

"Mystik und Geschichte : das „ghemeyne leven” in der Lehre des Jan von Ruusbroec", Bernhard Fraling, Regensburg 1974 : [recenzja]

Collectanea Theologica 45/3, 225-226

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Nastawienie praktyczne słownika podkreśla także fakt zamieszczenia przez jego autorów siedemdziesięciu tytułów śpiewników religijnych, które mogą być przydatne w katechizacji lub w życiu liturgicznym katechizowanych.

Tak więc słownik ten w rękę katechety-praktyka ukazuje mu w jakiś sposób całokształt współczesnej wiedzy pedagogiczno-religijnej i katechetycznej. Swoją treścią inspiruje go także do nowych przemyśleń i ujęć tych wszystkich elementów, które stosuje on w konkretnym procesie katechetycznym.

ks. Zygmunt K. Kacprzak OFM, Katowice

Bernhard FRALING, *Mystik und Geschichte. Das „ghemeyne leven” in der Lehre des Jan van Ruusbroec*, Regensburg 1974, Verlag Friedrich Pustet, s. 510.

Współczesny człowiek nie zadowala się teoretycznym poznaniem, szuka weryfikacji swoich przekonań w doświadczeniu. Z doświadczeniem w zakresie przeżycia religii wiąże się sprawa mistyki. Niekiedy może się wydawać, że życie mistyczne jest przeciwieństwem życia wiary, ponieważ przekaz wiary ustępuje bezpośredniemu indywidualnemu doświadczeniu przeżycia zjednoczenia z Bogiem. W takim ujęciu mistyczne doświadczenie religijne niewiele miałoby wspólnego z życiem wiary szerszych kręgów chrześcijan. Do odmiennych poglądów na tę sprawę dochodzi jednak B. Fraling, autor naukowej monografii na temat współzależności mistyki i wymiaru historycznego chrześcijaństwa w twórczości Jana van Ruusbroeca.

Swoje naukowe studium, które stało się przedmiotem pracy habilitacyjnej na uniwersytecie w Monachium w roku 1968, poświęcił autor gruntownej analizie określenia *ghemeyne leven* w nauce Ruusbroeca, która oznacza — najogólniej — „wspólnotę życia”. Opublikowane studium składa się z dwóch części. W pierwszej autor zajmuje się sprawami terminologii Ruusbroeca, w drugiej zaś przechodzi do analizy jego poglądów koncentrujących się wokół pojęcia *ghemeyne leven*. Jak się okazuje w toku rozważań, prawnym „wspólnoty życia” jest sam Bóg, jeden w trzech Osobach. Autor monografii poświęca właśnie pierwszy rozdział drugiej części dzieła „wspólnocie życia” w Trójosobowym Bogu, a następnie w dziele stworzenia i wcielenia Syna Bożego. Z kolei w rozdziale drugim przechodzi do przedstawienia poglądów Ruusbroeca odnośnie do historii zbawienia oraz jej aktualizacji w życiu religijnym jednostek. „Wspólnota życia” polega na udzieleniu się Boga człowiekowi i odpowiedzi życia tego ostatniego w stosunku do Boga. „Poruszającą siłą” tego procesu umacniania „wspólnoty” jest Duch Święty. Proces narastania wspólnoty cechuje polaryzacja wewnętrznego przeżycia mistycznego oraz jego sakramentalnego ujawniania przez zaangażowanie w historię zbawienia (ekskurs pierwszy). „Wspólnota życia” człowieka z Bogiem na płaszczyźnie nadprzyrodzonej stawia jednak zarazem zagadnienie wolności ludzkiej, którym autor zajmuje się dodatkowo w ramach ekskursu drugiego.

W wyniku swoich badań autor dochodzi do wniosku, że *ghemeyne leven* w ujęciu Ruusbroeca ujawnia, jak głęboko mistycznego zjednoczenia z Bogiem nie zmierza bynajmniej do izolowania człowieka od innych ludzi i zasklepienia go w sobie, lecz wprost przeciwnie do otwarcia na wymiar sakramentalny i historyczny zbawienia w Chrystusie i w Kościele. To właśnie jest kryterium autentyczności zjednoczenia mistycznego. Dlatego też życie mistyczne nie sprzeciwia się życiu wiary, ani nie stawia mistyka na marginesie życia wiary Ludu Bożego, lecz przyczynia się do pogłębienia „wspólnoty życia” z Bogiem w społeczności ludzkiej.

Omawiana praca została opublikowana w ramach znanej serii *Studien zur Geschichte der katholischen Moraltheologie* i odznacza się w wybitnym

stopniu zaletami tej poważnej serii wydawniczej, zarówno jeśli chodzi o naukowy poziom merytorycznych wywodów, jak i aparaturę naukową. Została zaopatrzona w indeks osobowy i rzeczowy.

ks. Zygmunt Perz SJ, Warszawa

Naturrecht in der Kritik, wyd. Franz Böckle i Ernst-Wolfgang Böckenförde, Mainz 1973, Matthias-Grünwald-Verlag, s. 324.

Wśród głosów stale odzywającej dyskusji na temat prawa naturalnego należy odnotować pracę zbiorową opublikowaną przez redaktorów właśnie z wyraźnym zamiarem posunięcia naprzód dyskusji wokoło tego pasjonującego tematu. Na publikację składają się oryginalne opracowania, zmierzające do możliwie wszechstronnego naświetlenia zagadnienia prawa naturalnego. Wprowadzenie pióra A. Hollenbacha stanowi rzut historyczny na rozwój teorii prawa naturalnego. R. Specht zajmuje się zagadnieniem filozoficznych i teologicznych przesłanek scholastycznej nauki na temat prawa naturalnego. G. Otte analizuje problem wpływu ujęcia prawa naturalnego na praktykę życia. Jego zdaniem scholastyczna nauka prawa naturalnego przez eksponowanie pozycji prawodawcy przyczyniła się do pozytywizmu prawniczego. Zwraca uwagę na tendencje pedagogiczne prawa w tym ujęciu oraz akcentowanie jego uprawnień w stosunku do sumienia. Autor podkreśla również wpływ scholastycznej koncepcji na kształtowanie nauki o słusznej wojnie, na prawa małżeńskie oraz pogląd na własność prywatną. J. T. Noonan pragnie ukazać, jak problematyka prawa naturalnego zawsze ujawnia się w określonej konwencji i strukturze poglądów, np. na temat małżeństwa, rozwodów, lichwy itp. Problem stosunku prawa naturalnego w ujęciu „kościelnym” do działalności politycznej opracował jeden z wydawców, a mianowicie E. W. Böckenförde. Jego zdaniem zasady prawa naturalnego w odniesieniu do takich zagadnień w praktyce życia politycznego, jak zagadnienie własności lub wojny, winny zasadniczo pełnić rolę wyznacznika minimum, poniżej którego znajdują się „katastrofalne sytuacje” dla ludzkości. Jest ono bowiem swoistego rodzaju wskaźnikiem (*Richtungsanzeiger*), w której konkretna sytuacja wnosi określoną treść normatywną. F. X. Kaufmann omawia krytycznie renesans i upadek katolickiej nauki o prawie naturalnym w XIX i XX wieku jako funkcję pozycji Kościoła katolickiego w świecie, co zwłaszcza ujawniło się w Niemczech. Drugi z redaktorów, F. Böckle podjął się ukazania nauki o prawie naturalnym jako prawie boskim w teologii moralnej. W ostatnim opracowaniu pierwszej części omawianego tomu, części zatytułowanej *Analiza i krytyka* S. H. Pfürtner usiłuje wykazać zależność autorytetu urzędu nauczycielskiego od jego związania się z tradycyjną interpretacją prawa naturalnego. Zdaniem tego autora można się spodziewać wyjścia z impasu jedynie przez postawę wspólnego poszukiwania rozwiązań na drodze dialogu wewnątrz i pozachrześcijańskiego.

W drugiej części publikacji, znacznie skromniejszych rozmiarów (niecała jedna trzecia tomu), zamieszczono opracowania mierzące do naszkicowania aktualności prawa naturalnego z „rzutem oka” na jego przyszłość. Dwa pierwsze studia N. Lühmanna i S. Andreae zostały poświęcone problematyce sumienia w świetle nauk doświadczalnych, zwłaszcza psychoanalizy. R. Spaemann zajął się zagadnieniem aktualności prawa naturalnego. Zdaniem tego autora prawo naturalne jest nadal aktualne, jednak nie jako zestaw konkretnych norm działania (*Normenkatalog*), lecz jako podstawa ludzkiego działania (*Denkweise*). W. Oelmüller zmierza w swoim studium do wskazania czynników, które służą wolności człowieka w zakresie uzasadnienia celów działania i kryteriów decyzji. Jest to swoistego rodzaju opracowanie na temat wyznaczników i uwarunkowania postępowania ludz-